

Tjänsteskrivelse

Datum

2024-10-09

Vår referens

Anna Jönsson

Utredningssekreterare

anna.38.jonsson@malmö.se

Remiss angående Remiss Utbildningsdepartementet - Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42) GYVF-2024-4245

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42) för yttrande. Utredningens förslag innebär nya mål, nya indikatorer, förstärkt uppföljning och kontroll samt förbättrad utvärdering av folkbildningen och de statsbidrag som används för att bedriva den.

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen föreslår gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden att ställa sig positiv till de förslag som presenteras i betänkandet och att de förslag som presenteras i betänkandet är rimliga utifrån den problembild som tecknas i utredningen. Vidare föreslår förvaltningen nämnden att tillstyrka förslaget om en fortsatt självförvaltningsmodell men med justerade mål, indikatorer och en mer aktiv utvärdering av Myndighet för kulturanalys (MYKA), Institutet för arbetsmarknads och utbildningspolitiskutvärdering (IFAU) och Centrum för idrottsforskning (CIF) och Riksrevisionens revision. Slutligen föreslår förvaltningen nämnden att bedöma att det är viktigt att statsbidrag kan tas tillbaka och återbetalas.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande och överlämnar detsamma till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)
- Remiss Utbildningsdepartementet - Bildning, utbildning och delaktighet -
- folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

- Förslag till yttrande av remiss Utbildningsdepartementet - Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)
- G-Tjänsteskrivelse GVN 2024-10-25 Remiss angående Remiss Utbildningsdepartementet - Bildning, utbildning och delaktighet - folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42)

Beslutsplanering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens arbetsutskott 2024-10-16

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2024-10-25

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Betänkandet i korthet

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att yttra sig över betänkandet Bildning, utbildning och delaktighet – folkbildningspolitik i en ny tid (SOU 2024:42) för yttrande. Utredningens förslag innebär nya mål, nya indikatorer, förstärkt uppföljning och kontroll samt förbättrad utvärdering av folkbildningen och de statsbidrag som används för att bedriva den.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera den nuvarande styr- och fördelningsmodellen för statsbidraget till folkbildningen. Syftet har varit att göra statsbidraget mer transparent och ändamålsenligt samt att minska risken för fusk och felaktigheter. Dessutom ska utredningen föreslå nya mål för folkbildningspolitiken, nya sätt att följa upp och utvärdera folkbildningen och föreslå en ordning för att återta statsbidrag samt för återbetalning av statsbidrag. Utredningen pekar på det omfattande fusk som avslöjades 2020 då det också blev klart att en större översyn av folkbildningens styrning, uppföljning och kontroll var nödvändigt.

Statsbidragen fördelas av Folkbildningsrådet och SISU (Svenska idrottsrörelsens studieförbund) Idrottsutbildarna och uppgick till 4.2 miljarder 2023. Under 2023 fanns 11 statsbidragsberättigade studieförbund i Sverige. Antalet unika deltagare i studieförbunden som finansieras via Folkbildningsrådet är drygt 600 000. SISU idrottsutbildarna är specialiserade på idrottsrörelsens behov och når årligen drygt 400 000 personer. Under 2023 fanns 155 folkhögskolor som kvalificerade sig för statsbidrag. Folkhögskolorna drivs av idrottsrörelsen, arbetarrörelsen, religiöst orienterade huvudmän, funktionshinderrörelsen och regioner.

Staten har successivt minskat sin styrning sedan slutet av 1800-talet och sedan 1990-talet har en självförvaltningsmodell använts där medlemmarna i Folkbildningsrådet och

SISU Idrottsutbildarna har inflytande över verksamheten. Folkbildningsrådet och SISU idrottsutbildarna klassificeras som ideella organisationer.

Folkhögskolan kan vara en utbildningsform för den som inte slutfört sin grundskole- och/eller gymnasieutbildning. Det är vanligt att folkhögskolor erbjuder så kallad allmän kurs vilken kan ge behörighet till högskolestudier respektive yrkeshögskolestudier. Folkhögskolan erbjuder även särskilda kurser bland annat inom kulturområdet, vilka ofta är förberedande för högre konstnärliga studier. Vid sidan av kärnverksamheten bedriver folkhögskolor sfi – svenska för invandrare samt kurser på uppdrag, som SMF (studiemotiverande folkhögskolekurs) och etableringskurs för nyanlända.

Förslagen till bättre styrning och kontroll

I betänkandet lämnas i huvudsak sex olika förslag.

1. Ändrad målstruktur: nya mål, delmål, syfte och indikatorer
2. Utvecklad modell för styrningen av statsbidraget
3. Ny modell för uppföljning och utvärdering
4. Stärkt kontroll och ökad transparens
5. Riksrevisionen ska genomföra revision av Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna
6. Återbetalning och oförbrukade medel

I utredningen föreslås ett nytt mål för folkbildningspolitiken och en ny målstruktur med fyra mål. Det föreslås även nya indikatorer för att följa upp verksamheten. Det nya övergripande målet för folkbildningspolitiken som utredningen föreslår är höjd bildningsnivå, höjd utbildningsnivå och ökad delaktighet i samhället. De fyra delmålen som föreslås är:

- Att fler människor breddar och fördjupar sina kunskaper och når nya insikter.
- Att fler människor intresserar sig för kulturell utbildning och bildning samt att delaktigheten i kulturlivet ökar och breddas.
- Att fler människor får nya och återkommande möjligheter att gå vidare i arbetsliv och studier.
- Att folkbildningens verksamhet bidrar till ökad sammanhållning och gemenskap genom att nya målgrupper nås och att personer med olika bakgrund och förutsättningar möts i folkbildande sammanhang.

I mer detalj innebär förslagen:

1. Utredningen menar att målen och delmålen bidrar till att individ och samhälle blir bättre rustade att möta en föränderlig värld samt att målen förtydligar det breda bidrag till demokratin som folkbildningens verksamhet utgör. Till

utredningens delmål föreslår utredningen också kvantitativa och kvalitativa indikatorer. Utredningen föreslår även ett nytt syfte för statsbidraget där det blir tydligt att uppdraget är att säkerställa finansiering av en infrastruktur för folkbildning i hela landet för att på så sätt främja det övergripande målet för folkbildningspolitiken.

2. Utredningen lämnar tre alternativ när det gäller självförvaltningsmodellen där det första alternativet är att självförvaltningsmodellen behålls men kompletteras med oberoende utvärdering, statlig revision, modell för återtagande och återbetalning av statsbidrag samt ökad kontroll av statsbidragsanvändning. Då skulle alltså Folkbildningsrådet och SISU idrottsutbildarna fortsätta sitt uppdrag att fördela statsbidrag. Det andra alternativet är att ta bort självförvaltningsmodellen och i stället låta folkbildningsanslaget följas upp av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF). I utredningen lämnas även ett förslag att inte göra några förändringar alls.
3. Myndigheten för kulturanalys ska få ett samlat ansvar för analys och utvärdering av folkbildningen i förhållande till de folkbildningspolitiska målen. Institutet för arbetsmarknads- och utbildningspolitisk utvärdering (IFAU) ska utvärdera effekter av statsbidragsfinansierad folkbildningsverksamhet vid folkhögskolor. Centrum för idrottsforskning ska ansvara för uppföljning och utvärdering av det statsbidrag till folkbildningen som SISU Idrottsutbildarna hanterar.
4. Bidragsmottagare ska ha en intern styrning och kontroll som fungerar på ett betryggande sätt. Det innebär att bidragsmottagare ska lämna en särskild redovisning för vilka samverkansparter som under föregående verksamhetsår har deltagit i den statsbidragsfinansierade folkbildningsverksamheten. Slutligen ska ett likalydande demokrativillkor som regeringen föreslår för stöd ur Allmänna arvsfonden föras in i förordningen om statsbidrag till folkbildningen
5. Vidare föreslår utredningen att Riksrevisionen genom årlig revision ska granska Folkbildningsrådet och SISU Idrottsutbildarna. Författningsstyrningen av hur dessa organisationer ska hantera statsbidrag ska bli tydligare.
6. Återbetalade medel ska i vissa fall betalas tillbaka till staten och inte stanna hos Folkbildningsrådet eller SISU för omfördelning om det sammanlagt överskrider vissa beloppsgränser.

Folkhögskolor i Skåne och Malmö stad

Samtliga 19 folkhögskolor i Skåne är medlemmar i Föreningen Skånes folkhögskolor i samverkan. Föreningen är ideell och bildades 2012 och får sedan 2016 verksamhetsbidrag från Region Skåne.

Personer som är folkbokförda i Malmö stad och läser på gymnasial nivå på en folkhögskola, som saknar slutbetyg/gymnasieexamen från gymnasieskolan har rätt till studiehjälp enligt studiestödslagen (1999:1395) om de också är under 20 år.

Studiebidrag kan beviljas till och med vårterminen det år de fyller 20 år.

För närvarande studerar cirka 4550 elever sfi i Malmö – 1700 elever på folkhögskolor och 2850 inom Komvux Malmö. Det står eleverna fritt att välja vilken anordnare den önskar av dem som Malmö tillhandahåller och elevens ersättning går då över till anordnaren som kan vara en folkhögskola.

Förslag till yttrande

Betänkandet handlar om statens styrning av folkbildningen och har liten betydelse för nämndens verksamheter. Utredningen bedömer inte att förslagen skapar några extra kostnader för kommuner och regioner. Enligt utredningens konsekvensanalys bidrar utredningens förslag i stället till positiva externa effekter för kommuner och regioner i form av bättre beslutsunderlag för de lokala och regionala bidragen. Detta gäller dock inte gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden eftersom nämnden inte betalar ut sådana bidrag. Samtidigt bedömer nämnden att den skärpta uppföljningen som bland annat Myndighet för kulturanalys (MYKA) och Riksrevisionen föreslås genomföra skapar förutsättningar för ökad kvalitet, vilket i sin tur får en positiv effekt på Malmöbor

Den verksamhet som folkhögskolorna bedriver och som har störst betydelse för nämnden är elever som studerar på sfi, vilka kan välja att studera på folkhögskola. För närvarande studerar cirka 4550 elever sfi i Malmö – 1700 elever på folkhögskolor och 2850 inom Komvux Malmö. Det står eleverna fritt att välja vilken anordnare den önskar av dem som Malmö tillhandahåller och elevens ersättning går då över till anordnaren som kan vara en folkhögskola. Denna verksamhet påverkas inte av förslagen i betänkandet.

Nämnden ställer sig positiv till de förslag som presenteras i betänkandet och anser att de förslag som presenteras i betänkandet är välkomna och rimliga utifrån den problembild som tecknas i utredningen. Nämnden tillstyrker förslaget om en fortsatt självförvaltningsmodell men med justerade mål, indikatorer och en mer aktiv utvärdering av Myndighet för kulturanalys (MYKA), Institutet för arbetsmarknads och utbildningspolitiskutvärdering (IFAU) och Centrum för idrottsforskning (CIF). Även förslaget om Riksrevisionens årliga revision tillstyrks. Vidare anser nämnden att det är viktigt att statsbidrag kan tas tillbaka och återbetalas. Nämnden bedömer att alla dessa förslag kommer att skapa en ökad kvalitet för Malmöborna.

Ansvariga

Elena Zukauskaitė Avdelningschef

Anneli Schwartz Förvaltningschef